

νας ὑπάγεις τὴν Λακεδαίμονα κυβερνᾷς· νὰ τὰς ἀφαιρέσης ἐκείνην τὴν σκιάν καὶ ἐκεῖνο τὸ ὄνομα τῆς ἐλευθερίας, ἅτινα ἐναπολείπονται εἰς αὐτάς, ἦτον ὦμόν, ἀπάνθρωπον, βάρβαρον. Ἰδὲ τοὺς ἰατροὺς· μολονότι κατὰ τὴν ἀσθένειαν οἱ ἐλεύθεροι οὐδὲν διαφέρουσι τῶν δούλων, μεταχειρίζονται ὅμως αὐτοὺς προσεκτικώτερον καὶ πραύτερον. Ἀναμιμνήσκου ὑποία ὑπῆρξεν ἐκάστη ἐκείνων τῶν πόλεων· ἀλλ' ὄχι διὰ νὰ τὴν καταφρονῆς, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πλέον τοιαύτη. Μακρὰν ἀπὸ σὲ ἡ ὄφρυς καὶ τὸ θρασύ τοῦ ἦθους. Καὶ μὴ φοβοῦ νὰ καταφρονηθῆς. Καταφρονεῖται ποτε ὅστις ἔχει τὴν δύναμιν καὶ τὰς βεβουχίας, ἐὰν δὲν ταπεινωθῆ καὶ δὲν ἐξευτελισθῆ αὐτὸς πρῶτος; Δὲν δυναμοῦται ὁ ἰσχυρὸς ἐξυβρίζων τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· οὐδ' ἐφέλκει τις εἰς ἑαυτὸν τὸ σέβας διὰ τοῦ τρόμου· ἡ ἀγάπη μάλιστα εἶναι πολὺ τοῦ φόβου ἐπιτηδειότερα εἰς τὸ νὰ κάμη τις νὰ τὸν πείθωνται. Ἀπομακρύνῃτη, καὶ ὁ φόβος ἐκλείπει· ἀλλ' ἡ ἀγάπη μένει, καὶ καθὼς ἐκεῖνος μεταβάλλεται εἰς μῖσος, αὕτη μεταβάλλεται εἰς σέβας. Ἐνθυμοῦ λοιπὸν (σὲ τὸ ἐπαναλέγω) ἐνθυμοῦ ἀκαταπαύστως τὸ καθήκον τῆς ἀρχῆς σου· συλλογίσθητι πόσον εἶναι μέγα, πόσον καλὸν, τὸ νὰ τακτοποιήσης ἐλευθέρας πολιτείας. Τί ἀρμυδιώτερον τῶνόντι εἰς τὰς πόλεις παρὰ τὴν τάξιν, ἢ τιμιώτερον παρὰ τὴν ἐλευθερίαν; Τί ἐγένετο λοιπὸν ἐὰν, ἀντὶ τάξεως, ἔβλεπέ τις σύγχυσιν, καὶ τὴν δουλείαν ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας; Πρὸς δὲ τούτοις, εἶναι καὶ ἡ ἀμιλλα, ἣν ἔχεις πρὸς σὲ αὐτόν· φορτίον ἔχεις νὰ φέρῃς τὴν τιμὴν, ἣν ἀπέκτησας, καὶ τὴν καλὴν ὑπόληψιν, ἣν περιποίησας εἰς σεαυτὸν ἐκ τῆς ἐν Βιθυνία ταμείας σου, καὶ τὴν παρὰ τῶν ἡγεμόνων εὐκλειαν, καὶ τὴν ἐκ τοῦ δικαστηρίου, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐπαρχίας, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ταύτης ὡς ἀμοιβῆς δοθείσης σοι. Ἐκυβέρνησας μὲν ἀπομεμακρυσμένην ἐπαρχίαν, τώρα δὲ κυβερνᾷς πλησιόχωρον· ἐκυβέρνησας δούλους, τώρα δὲ ἀνδρας ἐλευθέρους· καὶ ἐκεῖ μὲν ἡ τύχη σὲ ἀνέδειξεν, ἐδῶ δὲ στέλλεσαι κατ' ἐκλογὴν ἀγνώριστος τότε καὶ ἄπειρος, τώρα εἰσαι γνωρισμένος καὶ δεδοκιμασμένος· πόσον λοιπὸν πρέπει νὰ προσπαθήσης διὰ νὰ μὴ φανῆς μῆτε ὀλιγώτερον φιλόπρωπος, μῆτε ὀλιγώτερον ἀγαθὸς, μῆτε ὀλιγώτερον δεξιός. Προσέτι ἤκουσας πολλάκις καὶ ἀνέγνως πολλάκις, ὅτι αἰσχροτέρου εἶναι τὸ ν' ἀποβάλῃ τις τὴν δόξαν παρὰ τὸ νὰ μὴ ἀποκτήσῃ διόλου. Ἔσο δὲ πρὸ πάντων πεπεισμένος, ὡς εἶπον ἀρχήτερα, ὅτι αὐταὶ εἶναι νοουθεσίαι καὶ ὄχι παραγγέλματα· καὶ ὅμως καὶ παραγγέλματα ἂν ἦσαν, δὲν φοβοῦμαι βέβαια μὴν ὑπερβῶ τοὺς ὅρους τῆς φιλίας. Πῶς νὰ φοβῆται τις τὴν ὑπερβολὴν εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἦναι ἄκρον; Ὑγιαίνει.

ΜΕΛΕΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ.

Τῷ Κυρίῳ Παναγιώτῃ Σούτῳ.

Α'.

Ο ΘΕΟΣ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, γίλε Σούτσε, τὴν θρησκείαν
"Ἐδωκεν εἰς τὰ δεινὰ των γλυκερὰν παραμυθίαν.

Ἡ θερμὴ προστάτις αὕτη εἶναι τῶν ἀδικουμένων,
Καὶ ὁ πλοῦτος τῶν πενήτων, καὶ ἡ χαρὰ τῶν θλιβομένων.
Ἡ Θρησκεία κατευνάζει τῶν παιθῶν τὰς τρικυμίας,
Χύνουσα τὸ νηπενθές της βάλσαμον εἰς τὰς καρδίας.

Β.

Πᾶσα ἀρετὴ ἐν μέσῳ δύο κακιῶν κειμένη,
Καθὼς ναὺς μεταξὺ Σκύλλης καὶ Χαρύβδως προβαίνει
Ἀπ' ἐδῶ ῥοπαῖ ἢ μία βίαια καὶ τὴν ἑλκεί,
Ἀπ' ἐκεῖ ἢ ἄλλη πάλιν χαίνει νὰ τὴν καταπίῃ
Ὅ δὲ θέλων εἰς τὰ δύο τέρατα νὰ μὴν ὀκείλη,
Τὸν ὄρθον νὰ λάβῃ λόγον κυβερνήτην του ὀφείλει.

Γ.

Ἡ εὐδαίμονας πιούσα τοὺς ἀνθρώπους πολιτεία
Ὁ δεσποτισμὸς δὲν εἶναι, οὔτε ἡ ὀλοκρατία
Αὕτη ἐν τῷ μέσῳ κείται ἐκατέρου τούτων μέρους,
Ὡς τὸ ἔαρ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ θέρους
Καὶ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας τὰ ἀντίθετα σημεῖα
Ἡ ἀσέβεια ὑπάρχον καὶ ἡ δεισιδαιμονία.

Δ.

Ὡ! ἡ δεισιδαιμονία, ἡ τῶν καρδιῶν δυνάστις!
Τρέμοντες οἱ λαοὶ ὅλοι δέχονται τὰς ἐντολάς της.
Παρὰ πόδας της ὀδεύει, ἰοβόλον σῶμα σύρων,
Ὁ φανατισμὸς ὁ δράκων ὁ μὲ αἷμα τὴν γῆν φύρων,
Καὶ ὁ φόβος ὁ κρυεῖς, καὶ αἱ παντοδαπαὶ προλήψεις,
Καὶ ὁ ἄδης μὲ συμπάσας τὰς βασάνους του καὶ θλίψεις.

Ε.

Ἡ ἀσέβεια δὲ πάλιν σκότους γέννημα καὶ θρέμμα,
Πρὸς τὸν οὐρανὸν τοξεύει σαρκασμοῦ καὶ τύφου βλέμμα.
Ἡ φωνὴ της βλασφημίας, οἱ σεμνοὶ δὲ ὠροπομποὶ της
Ἄνοια, ἀκολασία, ὕβρις, τύφος καὶ θρασύτης
Καὶ κατόπι τούτων ὄλων διανύει τὴν ὁδὸν της
Ἡ ἀπελπισία βρόχον φέρουσα εἰς τὸν λαμόν της.

ΣΤ.

Ἀλλὰ τίς ἐν μέσῳ τούτων τῶν οὐτιδανῶν γυναιῶν,
Τίς προβαίνει μὲ τὸ βῆμα καὶ σεμνὸν καὶ θαρρῶλέον;
Εἰς τὸ μέτωπόν της λάμπει ἡ αἰδὼς, ἡ κοσμιότης;
Εἶναι ἡ θρησκεία· χαιρε, χαιρε, ὦ σεμνὴ θεότης!
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ ταύτην τὴν γλυκεῖαν καλλονὴν σου,
Κ' ἀπὸ τὴν γαλήνην ἧτις βασιλεύ' εἰς τὴν μορφὴν σου.

Ζ.

Ὅπου σὺ πατεῖς τὸν πόδα, ἀνθὲ φύονται ναρκίσσου,
Καὶ σκεδάζετ' ἀμβροσία θεοσπεσία παραδείσου.
Ἡ ἐλπίς σὲ στροδοεῖ ἢ ἀεῖποτε γελῶσα,
Κ' ἡ ἀγάπη ἢ γλυκὴ τι καὶ ἑαρινὸν ὄρωσα,
Ἡ ἐγκράτεια κατόπιν, εἶτα ἡ δικαιοσύνη,
Καὶ ἡ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη.

Η'.

Μὲ τὸν ἄνθρωπον συγχρόως, ὃ Θρησκεία, ἐγεννήθης,
 Κ' εἰς αὐτὸν μὲ τῆς ψυχῆς του τὴν πνοὴν ἐνεφυσήθης·
 Καὶ καθὼς ὁ ἄρτος τρέφει καὶ ζωογονεῖ τὸ σῶμα,
 Τῆς ψυχῆς ὁμοίως εἶσαι σὺ τὸ ζωογόνον βρωῖμα.
 Ἡ ψυχὴ ἢ στερουμένη σοῦ εἰς ἀτροφίαν μῆσκει,
 Καὶ χαννοῦται κατ' ὀλίγον καὶ ἀγωνιᾷ καὶ θνήσκει.

Θ'.

Εἰς τὴν ἄβυσσον τοῦ βίου ἔταν πρόσω καὶ ὀπίσω
 Περιβλέπων τὸ κυκλοῦν με μέγα χάος θεωρήσω,
 Κ' ἐξετάζω πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ θέλω κατατήσκει,
 Καὶ κλονίζεται ὁ νοῦς μου καὶ ἰλιγγᾷ καὶ φρίσσει,
 Τότε μεταξὺ τῶν τόσον καταπληκτικῶν βαραύθρων
 Σὺ παρίστασαι τὸ μόνον πέδον ἀσφαλὲς καὶ βάθρον.

Ι'.

Κάλλιστον τοῦ Ἀθανάτου δώρημα εἰς τοὺς ἀνθρώπους,
 Ὑπὸ φάσει ἐμφανίζεις σεαυτὴν μυριοτρόπους·
 Πλὴν εἰς τὰς πολλὰς μορφάς σου πάντοτε ὑπάρχεις μία
 Τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Πλάστην ἐθελούσιος λατρεία,
 Καὶ ὅποιον καὶ ἂν φέρῃς τίτλον ἢ ὀνομασίαν,
 Θεοῦ ὑπαρξίν διδάσκεις καὶ ψυχῆς ἀθανασίαν.

ΙΑ'.

Τυφλὸς ἦτο καὶ τὰς ὕψεις καὶ τὸν νοῦν ὅποιος πρῶτος
 Γέννημα τὸν κόσμον εἶπε τοῦ τυφλοῦ συμβεβηκότος.
 Τόσον μέγεθος καὶ κάλλος καὶ πληθὺν καὶ ἁρμονίαν,
 Καὶ τῶν μέσων πρὸς τὰ τέλη ἁρμονίαν καὶ συμφωνίαν,
 Δύναται, σοφὲ, εἰπέ με, ὅ,τιδὴποτε κἂν πράξῃ,
 Μὲ τὰς κολοβάς της χεῖρας τυφλῆ τύχῃ νὰ παρᾶξῃ ;

ΙΒ'.

Ὡ Θεὲ, ἀφοῦ τὸν κόσμον ἐκ τοῦ μηδενὸς ποιήσας,
 Καὶ τὰ πάντα ἐν σοφίᾳ διατάξας καὶ κοσμήσας,
 Εἰς τὰ ἄποπτα ἐκεῖνα βάθη τοῦ αἰθέρος ἤρθης,
 Κ' εἰς τὸν κάλλιστον τῶν κόσμων τῶν ἄλλων ἀπεσύρθης,
 Ἐκτοτε ὡς ἢ ἡραδαία βροχὴ ῥέουσι τὰ ἔτη,
 Ἡ δὲ Φύσις τὴν μορφὴν της ρεαράν φυλάττει ἔτι.

ΙΓ'.

Ὡς ἐκεῖναι αἱ μυθώδεις τῶν σιλφίδων κατοικίαι,
 Ὅπου ὅλαι αἱ συνήθεις πράττονται διακονίαι
 Ὑπὸ ἀφανῶν πνευμάτων ἐνεργούντων ἀοράτως,
 Καὶ συμπόσια μυρία συγκροτοῦνται αὐτομάτως,
 Καὶ πᾶν σκεῦος τρέχει μόνον εἰς τὴν θέσιν του ἐμβυίει,
 Κ' οὐδαμῶ οἰκοδεσπότης, οὐδὲ χεῖρ ἐργαζομένη

ΙΔ'.

Οὕτως ὅλα τὰ τοῦ Κόσμου δρῶνται ἐντελῶς, πανσόφως,
 Καὶ οὐδὲ τῆς ἐργασίας κἂν ἀκούεται ὁ ὄψοφος,

Καὶ αἱ σφαῖραι ἀναβαίνουν, καταβαίνουν ἀεννάως,
 Καὶ πλανῶνται ἀσυγχύτως εἰς τὸ μέγα τοῦτο χάος,
 Καὶ ἀνύουσι προθύμως τὴν ὁδὸν τοῦ ὀρισμοῦ των,
 Ἐνθυμούμεναι τὸν μόνον λόγον τοῦ Δημιουργοῦ των.

ΙΕ'.

Κόσμοι ἄπειροι ἀστέρων καὶ συστήματα μυρία
 Πάσσουσιν ὡς χρυσὴ ἄμμος τὰ αἰθέρια πεδία,
 Κ' ἢ πληθὺς ἢ τῶν ἡλίων, εἰ οἱ ἀκάματοι πλανῆται,
 Καὶ οἱ τρέχοντες μὲ κόμην λυτὴν εὐζωοὶ κομῆται,
 Κ' ὁ σοφὸς ζητεῖ ματαίως ἀτενίζων εἰς τὰ ὕψη
 Τὴν ἐν τούτοις ἐνεργοῦσαν δύναμιν ν' ἀνακαλύψῃ.

ΙΣΤ'.

Ναί ! διψᾷ, διψᾷ νὰ μάθῃς, νὰ ἰδῇς καὶ νὰ γνωρίσῃς,
 Καὶ τοῦ σύμπαντος ἐντός σου τὴν ἰδέαν νὰ ἐγκλείσῃς,
 Μεγαλόβουλε ἀλλ' ὄχι καὶ μεγαλοφυεῖς ψυχὴ μας !
 Ναί, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην εὐτυχίαν προετίμας,
 Ἄν ἡδύνασο τοῦ κόσμου ὡς τεχνίτης τὴν μεγάλην
 Μηχανὴν νὰ διαλύσῃς καὶ νὰ τὴν συνθέσῃς πάλιν.

ΙΖ'.

Τὸν ἀτίθασσον ἐκεῖνον ὁμοιάξεις στρατιώτην,
 Ὅστις ἐκ τῆς φυλακῆς του, ὅπου τὸν κρατοῦν δεσμώτην,
 Ὁνειρεύεται μεγάλας ἐποχὰς ἀρχαίας δόξης·
 Ἄλλ' εἰς τὰς γλυκείας ταύτας τῆς ψυχῆς του ὀνειρώξεις
 Βυθισμένος, ἐνῶ σπεύδει πρὸς ἀγῶνας καλλιπικούς,
 Τοὺς βαρεῖς συγκροεῖ μόνον τῶν ἀλύσεων του κρίκοις.

ΙΗ'.

Ἡ ἀδάμαστός σου αὕτη φύσις, ὃ ψυχὴ μου, πόθεν ;
 Πρέονται τοιοῦτοι πόθοι ἄλλοθεν ἢ οὐρανόθεν ;
 Ναί ! τὸ μεγαλόφρον τοῦτο δῆλον εἶναι ἀναγγέλλον
 Μέγα μὲν τὸ παρελθόν σου, μέγα δὲ σου καὶ τὸ μέλλον,
 Ἐπειδὴ ποτὲ τοιαύτας δὲν συνέλαβεν ἐννοίας
 Σκόληξ γεννηθεὶς ἐκ μέσου τοῦ πηλοῦ καὶ τῆς σαπρίας.

ΙΘ'.

Οὐδὲ εἶσαι σὺ τῆς λύρας ἢ καλλιφθοργος ἐκείνη
 Ἀρμονία, ἣτις τόσον, ὃ ψυχὴ, σὲ καθυδύνει,
 Ἐνπάρχουσα εἰς μόνην κρούσιν τῶν χορδῶν καὶ ψαύσιν,
 Καὶ ἐκπνέουσα μὲ ἐκείνων τὴν διάλυσιν ἢ θραύσιν
 Τοῦ τεχνίτου ἢ χεῖρ μᾶλλον εἶσαι ἢ δεδιδασμένη,
 Ὅστις καὶ μετὰ τὴν θραύσιν τοῦ ὀργάνου παραμένει.

Κ'.

Οὐδὲ εἶσαι τὸ τοῦ λύχνου φῶς τὸ λάμπον πρὸς ὀλίγον,
 Ἀμαυρούμενον δὲ τέλος καὶ εἰς σκότος ἀπολήγον·
 Ἡ τοῦ Φοῖβου μᾶλλον εἶσαι λαμπηδὼν ἣτις μαρμαίρει,
 Καὶ εἰς μακρινὸς πλανήτας νὰ περιηγήται χεῖρε
 Ἀμᾶ κλίναντος δ' ἐκείνου πρὸς τῆς δύσεως τὰ πέγν,
 Εἰς τοὺς αἰωνίους πάλιν κόλπους του ἐπαναστρέψει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΤΣΟΥΤΣΑΣ.

☞ Τὸ χειρόγραφον τοῦ προηγουμένου ποιηματιῶν ἐπεμπε
 πρὸς τὸν Συντάκτην τῆς Ἀποθήκης ὁ ἀξιοτίμος ποιητὴς του.